

De context van de corsage

Er gebeurt van alles in de verticale kolom vmbo-mbo-hbo, van basisafspraken over de doorstroom tot geïntegreerde opleidingen. Het vakblad doet een kleine inventarisatie: van mbo- naar hbo-groen.

FOTO: PIETER BOETZKES

‘Verbeterd rendement en ver-grote doorstroom (...) door de loopbaan van deelnemers centraal te stellen. En een optimale (school)loopbaanontwikkeling en -begeleiding (...) Intensieve bevordering van de verticale samenwerking tussen scholen voor beroeps-onderwijs (...) Nodig om de gevolgen van toenemende tekorten aan hoger geschoolden op te vangen en het kennispeil van de bevolking te verhogen (...) ‘meer’ en ‘beter’ opleiden in de kolom vmbo-mbo-hbo. (...) Met een zo ononderbroken mogelijk verlopen loopbaan binnen het beroeps-onderwijs (...) door een ontwikkelingsgerichte benadering.’ Enkele regels uit de doorstroom-agenda beroeps-onderwijs van de Commissie Boekhoudt, die drie jaar geleden advies uitbracht aan de minister van OCenW. Doorstroom staat op de agenda van overheden, en daarmee

ook op die van de diverse opleidingen. Hiermee krijg je de indruk dat het zou schorten aan goede doorstroom. Madelon de Beus, locatiedirecteur Stoas Hogeschool Den Bosch, plaatst de kanttekening: “We doen soms of er van alles beter moet. Toch sluiten de opleidingen inhoudelijk helemaal niet zo slecht op elkaar aan. De politieke beleidsagenda is gericht op zo snel mogelijk afstuderen en instromen op de arbeidsmarkt. Maar voor leren moet je ook de tijd kunnen nemen. Het is wel belangrijk dat het leren plaatsvindt in de beroepscontext: daarmee wordt de overstap naar die arbeidsmarkt vloeiender. Natuurlijk, leerlingen hebben soms het gevoel dat ze dingen dubbel doen. Maar de context van iets als een corsage maken bijvoorbeeld is op het vmbo, het mbo of hbo echt anders.” Deze kanttekening genoteerd te hebben, gingen we op zoek naar de bijzondere afspraken tussen de diverse

opleidingen. Eerst naar die tussen groene mbo- en hbo-opleidingen. In een volgende editie richten we de kijker op de doorstroom van het groene vmbo-mbo.

Docenten in spe

Ongeveer een kwart van de mbo’ers stroomt door naar het hbo, de ene richting meer dan de andere. Alle groene hogescholen bieden een driejarig traject aan voor studenten van verwante mbo-opleidingen. Op de Stoas Hogeschool Dronten en Den Bosch krijgen de studenten die op het mbo alle doorstroomvakken hebben gevolgd de eerste twee jaar in gecomprimeerde vorm. “Over niveau en manieren van leren is geen discussie: de laatste jaren is de doorstroom bij de mas’ en enorm verbeterd”, zegt locatiedirecteur Dronten Arjen Heerema. Als kennis op het exacte vlak ontbreekt is

FOTO: STUDIO ANDRÉ RUIGROK

▲ *Ongeveer een kwart van de groene mbo'ers stroomt door naar het groene hbo. Naast de algemene regel dat alle groene hogescholen een driejarig traject aanbieden voor studenten van verwante mbo-opleidingen zijn er veel 'doorstroomvariëaties' voor andersoortige instromers*

er tien weken aan het eind van het laatste mbo-jaar extra exacte vakken of talen. Om de aansluiting vloeiender te maken en de kans van slagen groter. De duale opleiding op Stoas Hogeschool Den Bosch (werken en leren) is er (ook) voor mbo-afgestudeerden die aan het werk willen in het onderwijs, maar niet nog vier jaar voltijd willen studeren. Verder is de opleiding in overleg met het Groencollege Goes, over een doorstroomtraject voor havisten. Na de havo twee jaar naar het Groencollege, dan twee jaar op Stoas Hogeschool de lerarenopleiding volgen.

Een andere, nieuwe opleiding die past in de moderne doorstroomschema's is de opleiding Bouw en Groen, die het Wellantcollege is gestart met ROC Zadkine en Hogeschool Rotterdam. (Zie VGO 3, blz. 22.) Het is een vraaggestuurde, brede opleiding die niet perse tot een mbo- of hbo-diploma leidt, maar tot een aantal gewenste deelkwalificaties.

Madelon de Beus (Stoas) vindt het belangrijk de mogelijkheid voor doorstroom al in een vroeg stadium onder de aandacht te brengen. Dus vmbo-ouders en -leerlingen het perspectief om door te stromen wel bieden. "In Den Bosch doen we dit samen met Helicon door de 'Bossche Groene Stroom' te promoten. In het kader

hiervan doen we wat kleinere projecten waarin Stoas-studenten samen met vierdejaars mbo-leerlingen van Helicon Bloem een week een programma verzorgen voor vmbo-leerlingen."

Vee en voeding

Op de HAS Den Bosch is de driejarige opleiding een apart traject met een aantal vrijstellingen en wat meer algemene vakken. In de richting Voedingsmiddelentechnologie bijvoorbeeld start het overigens kleine aantal mas'ers de eerste paar maanden van de propedeuse met een aangepast programma, waarin extra aandacht voor vakken als chemie, (micro)biologie en Engels. Heeft de student op de mas niet gekozen voor het doorstroomprofiel of onderdelen daaruit niet naar behoren afgerond, dan kan deze het zogenaamde vrijdagprogramma in Den Bosch volgen. Tijdens de vrijdagse lessen in het laatste mbo-jaar is er aandacht voor manieren van leren. Hierover zijn vanzelfsprekend afspraken gemaakt met de groene mbo's in de regio.

Volgens de visie van de HAS komt verdergaande integratie tussen mas en has niet aan de orde, een uitzondering als Paardenhouderij daargelaten. Zij houden het bij werkafspraken tussen de zelfstandig opererende opleidingen. De instroom Dier en veehouderij komt bijvoorbeeld van heel diverse

mas'en. Daarom worden er in grote lijnen doorstroomafspraken gemaakt. Iets anders is, dat het bij de mbo-studenten vaak zwart-wit is, zegt docent Huub van Osch. "Ze willen of verder in de gekozen richting óf willen juist iets heel anders. Vandaar het grote aantal mas'ers dat zich inschrijft voor Bedrijfskunde en agribusiness, want dat is juist iets anders dan de opleiding Dier en veehouderij, terwijl het toch goed aansluit."

Student en paard

Helicon NHB Deurne en HAS Den Bosch zijn het schooljaar 2002-2003 samen een zesjarige opleiding Paardenhouderij begonnen. De doelgroep zijn de vmbo-leerlingen met een gemengde of theoretische leerweg. Voor de vmbo'ers die serieus willen kijken of het vak iets voor hen is worden speciale programmadagen georganiseerd, waarop ze echt met de paarden aan het werk gaan. Een ander doel van de dag is scholen en leerlingen bekend maken met de opleiding. De eerste leerlingen zijn gestart in Deurne; daar zijn nu eerste- en tweedejaars studenten. Zij volgen eerst drie jaar in Deurne en gaan vervolgens drie jaar op de HAS studeren. In de opleiding grijpen mbo en hbo in elkaar. Decaan Ad de Bont van Helicon: "Wij een stuk propedeuse, de HAS een extra stuk management."

◀ *Madelon de Beus – locatie-directeur Stoas Hogeschool Den Bosch –: “Natuurlijk, leerlingen hebben soms het gevoel dat ze dingen dubbel doen. Maar de context van iets als een corsage maken bijvoorbeeld is op het vmbo, het mbo of hbo echt anders”*

FOTO: GERIT STRIJBS

De tweede geïntegreerde paardenopleiding – Paardensport - verzorgt NHB Deurne sinds drie jaar samen met Stoas hogeschool Dronten. Deze opleiding is bedoeld voor een andere doelgroep, namelijk die met havo-vwo vooropleiding, en duurt vijf jaar. Een jaar langer dan het reguliere hbo. Met die extra tijd kunnen de studenten onder andere dagelijks paarden berijden en verzorgen. Na hun afstuderen kunnen ze als docent maar ook als trainer/coach in de paardensport gaan werken. De deelnemers worden geselecteerd op hun intentie de hele opleiding te volgen, maar stoppen na het drie jarig mbo+ programma kan in principe wel. De eerste drie studiejaar zijn inhoudelijk al op hbo-niveau. Zoiets vergt een complexe samenwerking, volgens Arjen Heerema (Stoas), maar is zeker de moeite waard. “De eerste groep van 18 zit nu in het eerste, formele hbo-jaar. Volgende jaren zullen dat al snel 20 tot 30 studenten zijn.”

Rivierenland

Een mbo-opleiding met opvallend veel initiatieven in de beroepsonderwijskolom is Helicon. Innovatiearchitect Frank van den Dungen: “De reden hiervoor is dat we het potentieel van de leerlingen zo goed mogelijk willen benutten. Waardoor je je bovendien scherp blijft profileren in de markt als

onderwijsinstelling. Er valt nog heel wat te verbouwen om de drempels voor deelnemers te verlagen.”

Zo werkt Helicon in het vakgebied recreatie/leisure al jaren samen met Fontys Hogeschool en HAS Den Bosch. Die samenwerking mondt nu uit in een Groene campus in oprichting in Helmond, waar drie instellingen onder één dak, op verschillende niveaus een opleiding gaan verzorgen. Momenteel is er druk overleg over zaken als het structurele maatwerk binnen de kolom, bijvoorbeeld door onderscheid te maken in twee afstudeerniveaus op het hbo in plaats van de ene ‘standaard’ hbo-kwalificatie na vier jaar.

Een recent voorbeeld van een van de zogenaamde aansluitingprojecten van Helicon is ‘IC-Twins’, dat nu op de tekenafdeling ligt. Leerlingen en studenten van vmbo, mbo en hbo werken hierin samen. De bovenbouwleerling van een groen vmbo vormt met een ‘gezel’ van het mbo en een ‘meester’ van de HAS of Stoas een lerend driemanschap. Een informele en functionele manier om kennis te maken met het mogelijke vervolgonderwijs.

Het mbo in Geldermalsen is, nog meer dan de andere Helicon opleidingen, een vraaggerichte opleiding, waarin de leerling onder begeleiding een persoonlijk leer-/werktraject uitstippelt. Iemand met hbo-ambities wordt meteen in de onderbouw op dat niveau onderwijs geboden. Uitgangspunt voor

het leren is de actualiteit in het omliggende Rivierenland en alles wat daar gebeurt. De vraagstukken in de sectoren voor voedsel, groen en leefomgeving zijn de basis van het leren van de individuele leerling. Dit werken en leren op basis van projecten stroomt naadloos over in het hbo volgens senior beleidsmedewerker onderwijsinnovatie Ewoud Storm van Helicon.

Dronten en Delft

De Christelijke Agrarische Hogeschool in Dronten heeft twee operationele doorlopende leerlijnen. Op het gebied van agrarisch ondernemerschap loopt sinds twee jaar een leerlijn van het Groenhorst College Dronten door in een hbo-traject van drie jaar. Verder heeft een bestuurlijke fusie tussen het Groenhorst College en de CAH Dronten de mogelijkheid geschapen van de start in september binnen Dier en veehouderij van de opleidingvarianten Dier en gezondheidszorg en Dier en bedrijfsmanagement. Wat dit concept kenmerkt is dat ook havisten eerst twee jaar mbo volgen om in Barneveld een mbo-diploma niveau 4 te behalen. In een doorlopende, beroepsgerichte leerlijn kunnen de mbo’ers daaraan tweeënhalf jaar vastknopen voor een hbo-diploma. De doorlopende leerlijn in de opleiding in de biologische landbouw op het mbo en hbo in Dronten zal op dezelfde manier wor-

FOTO: TON VAN DEN BORN

◀ *Henk Fuchs – staflid School of Agriculture & Technology (Hogeschool Inholland) – voor onze school is de doorlopende beroepskolom een speerpunt voor de komende jaren*

den vormgegeven. De invoering hiervan is echter om organisatorische redenen uitgesteld naar najaar 2005. De School of Agriculture & Technology (Hogeschool Inholland) heeft met bepaalde mbo-opleidingen enkele concrete samenwerkingsverbanden in de maak. Voor de hogeschool is de doorlopende beroepskolom zelfs een speerpunt voor de komende jaren en het wordt het centrale thema bij de opening van komend studiejaar. De School in Delft begint dan met de invoering van een competentiegericht onderwijsconcept. Met confectie waar mogelijk en maatwerk waar nodig. Staflid Henk Fuchs: "De instromende mbo'ers, rechtstreeks uit de schoolbanken of na wat werkervaring, kunnen hiervan profiteren. Hun beginsituatie en elders verworven competenties (evc's) worden tijdens een intake assessment in kaart gebracht. Student en begeleider stellen een verkort, individueel studieprogramma samen." Het nieuwe onderwijsconcept moet volgens Fuchs leiden tot aantrekkelijkere programma's voor mbo'ers, snellere studieprogramma's die zijn afgestemd op de wensen en de capaciteiten van de studenten en daarom tot minder uitval zullen leiden.

Land en water

In nog een pilot die start in september zullen vierdejaars aoc-leerlingen Vee-

houderij een paar dagen in de week een hbo-module volgen. Zo wordt het vierde jaar op de AOC Oost-locaties Almelo, Enschede, Borculo, Twello en Doetinchem geïntegreerd met een deel van de propedeuse Dier en veehouderij van Larenstein Deventer. (Zie ook het verslag op de volgende bladzijden). De studierichting Land en Watermanagement in Velp haakt als eerste aan bij dit Deventerse initiatief om doorlopende leerlijnen vorm te geven. Met de opleiding Land, water en milieubeheer van AOC Oost in Almelo voert men nu inhoudelijke verkenningen uit. Daarnaast gaat men binnenkort om tafel met mbo Milieutoezicht in Doetinchem.

"Waar staan we ieder in het competentiegericht onderwijs? In hoeverre sluiten onze toelatingseisen van het eerste en tweede jaar aan op de eindkwalificaties van de verschillende mbo-voortrajecten?" Dat zijn de zaken die dan aan de orde komen, zegt opleidingsdirecteur Land en Watermanagement Jos Wintermans. "Het moge duidelijk zijn dat wij behoefte hebben aan voldoende maar vooral passende en gemotiveerde instroom voor Land en Watermanagement. We hopen op deze manier onze instroom op peil te houden en een bredere doelgroep te bereiken. De havo-visvijver is de laatste jaren zeker niet groter geworden. De landelijk teruglopende interesse voor 'exact' voelen wij ook." Een al langer lopende samenwerking

is die met MBCS Groenhorst (Helicon), waarmee Larenstein Velp een natuurlijke band heeft. Tot eind jaren tachtig vormden zij samen de middelbare en hogere opleiding voor bosbouw en cultuurtechniek. Na de regionale en sectorale fusies gingen ze gescheiden verder. Maar nu bekijken ze opnieuw samen hoe de diverse doorlopende leerlijnen te versterken, door maatwerk te bieden en inhoudelijk goed aan te sluiten, ook wat betreft de doorstroom-certificeringstructuur, waarvan men momenteel een eigen variant bestudeert. De twee opleidingen hebben als goede burens al jarenlang speciale arrangementen voor up- en downstream-aansluiting tussen mbo en hbo. Frank van den Dungen (Helicon): "De doorstroom moet namelijk andersom ook werken. Havisten moeten, als het eerste hbo-jaar tegenvalt, makkelijker terug kunnen stappen naar mbo, dat wellicht beter aansluit bij hun capaciteiten."

Individuele kwaliteit

Ook op het Van Hall Instituut in Leeuwarden kunnen alle leerlingen van verwante mbo-opleidingen hun hbo-studie in drie jaar voltooien met een speciaal programma. Sommige andere hbo-studies, zoals Voeding & management en Bedrijfskunde & agribusiness, bieden leerlingen van bepaalde mbo-opleidingen vrijstelling voor de oriënterende stage. Daarmee komt hun studieduur uit op 3,5 jaar. De aansluiting van een studie met de verschillende mbo-locaties vormt geen probleem, zegt Jelle Nauta, docent Voedingsmiddelentechnologie. "Er zijn hierin slechts kleine verschillen. Onze ervaring is dat mbo-leerlingen vrijwel allemaal binnen de gestelde termijn Van Hall met een diploma verlaten." Docent en lid opleidingsmanagementteam van de HAS Den Bosch Annette van Kooten merkt, niet als enige, tot slot op dat de individuele kwaliteit van de doorstromers er meer toe doet dan van welke school ze afkomstig zijn. ∞

Marleen Schepers